

Льон

Ганс Крістіан Андерсен

Переклад Оксани Іваненко

Льон стояв у цвіту. У нього були такі гарні блакитні квіти, ніжні, як крила метелика, навіть ще ніжніші. Сонце його гріло, а хмарки поливали дощем. І це було для льону однаково, як для маленьких дітей, коли їх скупає, а потім поцілує мама. Від цього діти стають завжди кращі, і льон також.

— Люди кажуть, що в мене чудовий вигляд, що я виріс такий високий і міцний, — казав він, — з мене буде прекрасне полотно. Ах, який я щасливий! Я найщасливіший у світі! Я почуваю себе дуже добре і знаю, що з мене вийде щось хороше. Як сонячний промінь оживляє мене! Як дощик годує і додає сил! Звичайно, я невимовно щасливий, мабуть, найщасливіший!

— Так, так, так! — сказали жердини з тину. — Ти не знаєш світу; але ми його вже знаємо, бо з нас уже стирчать кілки. — І вони жалібно заскрипіли:

*Шніп, шнап, шнурре,
Бассельуре!
Оглянутися не встигнеш,
Як вже пісеньці кінець!*

— Ні, не так швидко кінець, — сказав льон, — завтра знову світитиме сонце або знову піде дощ. Я відчуваю, як я расту, як я квітну. Я найщасливіший!

Але якось прийшли люди, схопили льон за вершечок і вирвали з корінцями. Це було боляче. Потім кинули його у воду, наче хотіли втопити. З води потрапив він у вогонь, наче хотіли його засмажити; це було жахливо!

— Не можна ж, щоб завжди було добре! — казав льон. — Треба пережити, щоб набратися розуму!

Але ставало все гірше. Льон м'яли, чесали — та хіба ж він знав, як те все зветься, що з ним робили? Потім потрапив він на самопрядку.

Снур-снур!.. Просто неможливо було зібратися з думками.

"Я був дуже, дуже щасливий, — думав він, незважаючи на всі свої муки. — Треба бути радісним і вдячним за все те хороше, чим я користувався. Треба... Треба. Ох"! І він повторював це, поки не потрапив на ткацький верстат.

З нього вийшов великий шматок прекрасного полотна. Весь льон до останньої стеблинки обернувся на цей шматок.

— Та це ж чудово! Про це я й мріяв! Ні, мені так щастить. Жердини нічого не розуміють зі своїми:

Шніп, шнап, шнурре...

Пісеньці зовсім не кінець; вона саме починається спочатку. Це ж надзвичайно! Я трохи перетерпів, але ж з мене дещо й вийшло. Я найщасливіший у світі. Який я тепер міцний і довгий, м'який та білий! Це зовсім інша справа, ніж бути тільки рослиною з квіточками. Про мене далі не піклувалися, і я мав би воду тільки тоді, коли б ішов дощ. Тепер мене як слід обслуговують. Щоранку мене перегортають, дівчата щовечора поливають з поливальниць, кажуть, що я найкраще полотно у всьому селі. Щасливішим я не можу бути!

Потім узяли полотно в хату, і воно потрапило під ножиці.

Ну й дісталось йому! Його різали, його кроїли, його кололи голками!

Це аж ніяк не було приємно!

Але полотно при цьому перетворювалося на дванадцять штук тієї частини білизни, якої не називають уголос, але мусять мати всі люди. Ціла дюжина вийшла з нього!

— Ні, подивіться! Ось тепер з мене вийшло щось корисне! Ось яке моє призначення! Ах, це ж чудово! Для цього варто жити. Це справжня радість. Нас усіх дванадцять, але всі ж ми — єдине ціле, дюжина. Яке це невимовне щастя!

Роки минали, і білизна подерлася.

— Повинен же коли-небудь настати кінець, — казала кожна штука. — Я трималася б залюбки довше, але не можна ж хотіти неможливого.

Їх подерли на ганчірки.

Вони вже думали, що це їм кінець — так їх рубали на шматочки, м'яли, били і варили.

Вони самі не зовсім розуміли, що з ними робиться, але раптом вони стали прекрасним білим папером.

— Ой, це ж несподіванка, і така приємна несподіванка! — сказав папір. — Я ще тонший, ніж раніше, і на мені писатимуть! Яке щастя мені випало! Справді, воно невимовне.

І на ньому написали прекрасні оповідання, і хто слухав їх — ставав розумнішим і добрішим. Це було велике щастя, що люди могли прочитати їх.

— Це більше, ніж я мріяв, коли був маленькою квіткою на полі. Хіба я міг думати, що принесу людям стільки радості і знань. Я навіть сам цього не збагну, але це справді так. Щоразу, коли я думаю, що пісеньку вже скінчено, я починаю жити кращим життям. Напевне, я вирушу в кругосвітню подорож, щоб мене могли прочитати всі люди. Напевне, буде так. Колись у мене були блакитні квіточки, тепер кожна квітка розцвіла прекрасною думкою. Я найщасливіший!

Але папір не послали подорожувати. Він потрапив до друкарні. І все, що було на ньому написано, надрукували не в одній, а в багатьох сотнях книжок, і тому значно більше людей мали користь і втіху, ніж коли б це був один списаний папірець, що мусив обійти весь світ і загинути на півдорозі.

"Звичайно, це найдоцільніше, — думав списаний папірець. — Я житиму вдома, на

відпочинку, мене шануватимуть, як стару бабусю. Адже я бережу все, що написано. Слова лилися на мене прямо з пера. Я лишуся вдома, а книжки мандруватимуть по світу, по всіх усядах. Це дуже розумно! Ні, який я радий, який я щасливий!"

Потім папір зв'язали і поклали в шафу.

"Після праці добре відпочити, — сказав він задоволено, — треба зібратися з думками про своє життя. Ну, що хорошого ще трапиться? Я йду вперед. Усе завжди йде вперед".

Але одного дня весь папір поклали в грубку, щоб спалити, бо він ні на що вже не був придатний. І всі діти з того будинку зішлися до вогню, їм хотілося подивитися, як горітиме папір, і дивитись на червоні іскри.

— Ой! — скрикнув папір і звився великим вогненным полум'ям високо в повітря, куди ніколи льон не міг піднести свої маленькі квіти, і там виблискував і сліпив, як ніколи не змогло б сліпити біле полотно. Літери стали вогняним шрифтом, і всі слова й думки знялися полум'ям.

— Ну, тепер прямо до сонця! — радів він.

Діти танцювали навколо і співали:

*Шніп, шнап, шнурре,
Бассельуре!
От і пісні кінець!*

Коли полум'я згасло, від паперу залишився тільки чорний попіл.

Але ніби й попіл співав:

— Пісенька ніколи не скінчиться. Ось що найчудесніше! Ми знаємо це, і тому ми найщасливіші.

Але діти не почули жодного слова, а коли б і почули — не зрозуміли б його. Та й не треба! Не все ж одразу знати дітям.